

Publicerat 23 november 2004 06:30

USA och Europa måste ta ansvar tillsammans

I Washington är det hökspanarnas dagar just nu. Det finns inte en restaurang där det inte surras om vem som kan tänkas komma att få vilken position och vilka konsekvenser det kan få.

Lite mer i bakgrunden diskuteras med realism och målmedvetenhet vad som kan göras för att få inte minst relationerna till Europa på bättre fot under de kommande fyra åren.

Och signalerna kommer från presidenten själv. När han framträdde på presskonferens med Tony Blair var han osedvanligt tydlig i sina formuleringar om USA och Europa som den fria världens pelare, som måste arbeta tillsammans. Och han talade om sin vilja att arbeta med både Nato och Europeiska unionen i alla de frågor som nu ligger på bordet.

I USA tillhör det inte vanligheterna att Europeiska unionen ens nämns vid namn. Nu sändes signalen tydligt. Den som gav formuleringarna deras fasta form gjorde det på uttrycklig och detaljerad instruktion från presidenten själv. Och nu diskuteras intensivt vad som kan komma att bli det konkreta innehållet i en möjlig ny öppning.

När president Bush landar i Bryssel i början av februari kommer vi att veta mer än i dag om hur utmaningarna och möjligheterna framöver kommer att se ut.

EU kommer att ha fattat sitt beslut om utvidgningsförhandlingar med Turkiet. I Palestina kommer val att ha gett en ny ledning legitimitet. I Irak har möjligen det val som nu förbereds hållits. Och i den känsliga frågan om Iran vet vi mer om hur regimen där har levt upp till sina olika åtaganden.

Då blir det hur dessa olika frågor ska föras vidare som kommer att stå i centrum.

Viktigast blir möjligheten till en ny öppning för fred mellan Israel och Palestina. En ny palestinsk ledning, premiärminister Sharons kommande tillbakadragande av bosättningarna från Gaza och en stark amerikansk president, som inte behöver tänka på sitt återval, skapar en helt ny situation. Lägg till detta en mycket stark europeisk övertygelse att en rörelse mot fred här är en förutsättning också för stabilitet i Irak och det vidare området.

President Bush har sagt att

han hoppas att få se en palestinsk stat förverkligas under dessa fyra år. Alla vet att vägen dit kommer att vara ytterligt besvärlig. Dragkampen om politiken pågår för fullt.

I Jerusalem gör man nog klokt i att inse att konstruktivt samarbete med den nya fredsmöjligheten är det som tjänar Israel bäst.

Bakom kulisserna i Washington handlar de svåraste diskussionerna om Iran och dess kärnvapenambitioner. Europeiska påtryckningar har tvingat fram en ny suspendering av anrikningen av uran, men alla inser att detta bara kan vara ett steg i en process. Iran vill ha mer ut av den, och Europa vill ha tydligare garantier för att kärnvapenmöjligheten försvinner. De hårdaste förhandlingarnas tid återstår.

För USA handlar det om man över huvud taget ska tro på denna linjes möjligheter eller inte.

Skeptikerna dominerar de interna diskussionerna, men problemet är att dessa knappast har någon alternativ politik med bättre möjligheter till konkret resultat. De pratar visserligen om att i FN:s säkerhetsråd försöka få

någon typ av sanktionspolitik accepterad men lyckas aldrig förklara hur en sådan skulle kunna leda till resultat. Och militära möjligheter finns knappast. Förtjusningen över Israels mummel om sådana är ytterligt begränsad.

Kommer det att vara möjligt att röra sig framåt med antydning till en fredsprocess kring Israel och Palestina, och går det att nå en förståelse om hur problemet Iran ska hanteras konstruktivt, tror jag att detta på ett helt annat sätt kommer att öppna också för en diskussion om hur Irak kan hjälpas till stabilitet och någon form av representativt styre.

Det blir en intensiv vår för relationerna över Atlanten. President Bush har redan tre besök i Europa inplanerade före sommaren, och varje besök kommer sannolikt att beröra minst två länder. Kanske finns det en möjlighet att lappa ihop en del av det som sprack under de tidigare åren.

I Washington finns mer av vilja än tidigare. Mycket beror på sakfrågorna från Jerusalem till Teheran. Men mycket beror också på hur Europa förmår att visa egen politik och vilja till gemensamt ansvarstagande.

Carl Bildt är ordförande i Kreabgruppen och ledamot av International Commission of the Balkans. Han var Sveriges statsminister 1991-94.

CARL BILDT